

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 336 Кримінального кодексу України щодо
встановлення не пов'язаних з позбавленням волі видів покарань»
*(реєстр. №11260 від 16.05.2024 р.)**

Анотація.

В інформаційній довідці аналізуються положення проекту Закону України «Про внесення змін до статті 336 Кримінального кодексу України щодо встановлення не пов'язаних з позбавленням волі видів покарань» (реєстр. № 11260 від 16.05.2024 року) (далі – законопроект); розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності та нормам чинного законодавства України. За результатами аналізу встановлюються ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети.

Ключові слова: кримінальні правопорушення, покарання, ухилення від призову, мобілізація, особливий період, позбавлення волі.

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є забезпечення «призначення за статтею 336 КК України «Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період» інших видів покарань, ніж передбачене зараз цією статтею єдине можливе покарання у виді позбавлення волі».

Законопроектом пропонується внести зміни до санкції статті 336 Кримінального кодексу України (далі – КК України), замінивши покарання у виді позбавлення волі на альтернативні покарання у виді штрафу від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від ста шістдесяти до двохсот сорока годин, або виправних робіт на строк від одного до двох років, або обмеження волі на строк від одного до двох років.

Визнаючи необхідність запровадження альтернативних видів покарань за вчинення кримінальних правопорушень у сфері забезпечення призову та мобілізації, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Санкція кримінально-правової норми є універсальною формою оцінки державою суспільної небезпечності діяння. Відображаючи специфіку кримінального закону, кримінально-правові санкції повинні будуватися на принципах доцільності, обґрунтованості, законності, рівності громадян перед законом, гуманізму, вини, справедливості, невідворотності кримінальної відповідальності, індивідуалізації покарання, економії заходів кримінально-правового впливу, а також з урахуванням практики застосування покарань за відповідні та суміжні злочини. Під принципом справедливості розуміють відповідність санкцій характерові й ступеню суспільної небезпеки кримінального

правопорушення, а також їх узгодженість одна з одною в межах відповідного розділу Особливої частини КК України.

Пропозиція про зміну санкцій статті 336 КК України потребує узгодження із санкціями: статті 336-2 КК України «Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу», яка передбачає покарання у виді *обмеження волі* на строк до трьох років; статті 337 КК України «Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів», частина перша якої передбачає покарання у виді *штрафу* від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або *виправні роботи* на строк до одного року, частина друга – штраф від п'ятисот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років.

Суспільна небезпека правопорушення, передбаченого статтею 336 КК України, полягає в тому, що ухилення від призову до Збройних Сил із числа військовозобов'язаних громадян під час воєнних дій, які розпочалися, створює загрозу для безпеки держави у сфері оборони, адже дати відсіч нападникам на країну чи виконати зобов'язання по спільній обороні від агресора без своєчасної мобілізації (комплекс заходів, здійснюваних із метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу (абзац четвертий статті 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію») неможливо.

Тому задля оптимізації обсягу покарання при побудові санкції статті 336 КК України додаткового обґрунтування потребує пропозиція про виключення позбавлення волі як виду покарання, що може бути призначено особі, яка ухиляється від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період.

Запровадження штрафу за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 336 КК України, призведе до зміни показників бюджету (збільшення надходжень), що відповідно до частини 3 статті 91 Регламенту Верховної Ради України зобов'язує суб'єкта права законодавчої ініціативи додати фінансово-економічне обґрунтування пропонованих змін, включаючи відповідні розрахунки.

Оцінюючи доцільність вказаних пропозицій, звертаємо увагу, що законопроект, метою якого є зміна підстав кримінальної відповідальності, розміру, виду покарань, повинен мати належне наукове обґрунтування й узагальнювати практику застосування статей кримінального закону, які пропонується удосконалити. Адже одним із показників ефективності закону про кримінальну відповідальність є його стабільність, що, з одного боку, засвідчує прогнозованість політики держави у сфері протидії злочинності, створюючи умови для належного опанування працівниками правоохоронних та судових органів основних законодавчих приписів і формування на цій підставі відповідної

практики застосування норм КК України, а з іншого – надає можливість кожному громадянину ознайомитися зі змістом законодавства про кримінальну відповідальність, а отже, бути обізнаним щодо того, якими заходами кримінально-правового впливу забезпечується його безпека, захист законних прав та інтересів. Саме тому виправданими й необхідними є вимоги ґрунтовного аналізу статистичних даних, кримінологічних досліджень причин та умов вчинення правопорушення, передбаченого статтею 336 КК України, аналізу слідчої і судової практики застосування цієї норми, наукового обґрунтування прогнозу соціально-економічних та інших наслідків законодавчих змін.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*